

26.02.2018

POL-2018-7274

Eduskunta/
Hallintovaliokunta

Lausuntopyyntöne 20.2.2018

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen perustuslain 10 §:n muuttamisesta HE 198/2017 vp**1 Asia**

Eduskunnan hallintovaliokunta on 20.2.2018 pyytänyt Helsingin poliisilaitokselta asiantuntijaa kuultavaksi 27.2.2018 hallituksen esityksestä 198/2017 vp laiksi Suomen perustuslain 10 §:n muuttamisesta. Lisäksi asiasta on pyydetty kirjallista asiantuntijalausuntoa.

Hallituksen esitys liittyy tiedustelulainsäädännön kokonaisuudistukseen, johon kuuluvat myös hallituksen esitys 202/2017 vp siviilitiedustelua koskeväksi lainsäädännöksi ja hallituksen esitys 203/2017 vp sotilastiedustelua koskeväksi laiksi. Myös näistä hallituksen esityksistä on pyydetty lausuntoa Helsingin poliisilaitokselta.

Helsingin poliisilaitokselta ei ole aikaisemmin pyydetty asian johdosta lausuntoa eikä se ole ollut lainsäädäntöuudistusta valmistelemissä työryhmissä edustettuna.

2 Yleistä

Perustuslain muutosta on pidettävä tarpeellisenä ja hallituksen esityksessä on tuotu tämän kannan tueksi selkeät ja riittävät perusteet. Vakavaa uhkaa kansalliselle turvallisuudelle on pidettävä hyväksyttävänä perusteena luotamuksellisen viestin suojan rajoittamiselle. Uusien viranomaistoimivaltuuksien ja niihin pohjautuvan toiminnan legitimiuden kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että toimivaltuuksien perusoikeuskytkennät tunnistetaan ja tehdään perustuslakiin tarvittavat muutokset vaikeutetussa lainsäätämisyksessä.

3 Kansallinen turvallisuus

Nykyinen perustuslain säännös ei sovellu perusoikeuksien rajoittamisperusteeksi tiedustelutiedon hankkimiseksi. Tietoa kuitenkin tarvitaan uhkien tunnistamiseksi ja niihin varautumiseksi ennen kuin toiminta on edennyt rangaistavan teon asteelle tai edes niin pitkälle, että kyseessä olisi yksilöity ja konkreettinen epäily hankkeilla olevasta ja vielä estettävissä olevasta rikoksesta tai edes poliisilain 5 luvun 1 §:n 3 momentissa määritellystä rikosten paljastamisesta. Tiedustelutoimenpiteitä ei voida vielä välttämättä koh-

dentaa tarkasti ja rajatusti tiettyyn henkilöön ja hänen rikokseksi määritellyn tekoonsa.

Lakiehdotuksen mukaan kansallisella turvallisuudella käsitettäisiin yleisemmin yhteiskuntaan ja sen ihmisyyhteisöön kohdistuvaa uhkaa. Myös yksityishenkilöihin kohdistuvat väkivallanteot voisivat kuulua tämän käsitteen piiriin, jos ne laajuudeltaan tai merkitykseltään olisivat kansallisen turvallisuuden kannalta merkittäviä kuten valtionjohtoon tai yhteiskunnan perustoiminnoista huolehtiviin henkilöihin kohdistuvat teot. Tietoa uhkaavasta toiminnasta voisi hankkia vain kansallisesta turvallisuudesta huolehtivat viranomaiset eli Suojelupoliisi ja Puolustusvoimat. Edelleen todetaan, että pelkästään jonkinasteisen uhan muodostava toiminta ei ole riittävä edellytys perusoikeuksien rajoittamiselle. Ilmaisulla "uhka" tarkoitetaan sitä, ettei säännöksessä edellytettäisi kansallisen turvallisuuden olevan välittömästi vaarantumassa. Kansallista turvallisuutta vaarantavaa on tyypillisesti sellainen yleisvaarallinen toiminta, joka uhkaa suuren ja ennalta arvaamattoman, sattumanvaraisesti määräytyvän ihmisjoukon henkeä ja terveyttä. Tällaista on esimerkiksi terrorismiin ja väkivaltaiseen radikalisoitumiseen liittyvä toiminta.

Helsingin poliisilaitos haluaa tuoda esille tässä yhteydessä, että se vastaa alueellaan tapahtuvien rikosten paljastamisesta, ennalta estämisestä ja selvittämisestä sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä. Tehtävissään se on viime aikoina joutunut yhä enenevässä määrin tekemisiin tietoverkoissa tapahtuvan informaatiovaikuttamisen kanssa, jonka osalta kansallista turvallisuudentunnetta voidaan horjuttaa vahvasti levittämällä perättömiä huhuja erilaisista asioista. Lisäksi Helsingin poliisilaitos tekee jatkuvasti uhkahenkilöihin kohdistuvaa tutkintaa ja on heihin myös avoimesti yhteydessä erilaisin näkyvin intervention keinoin. Vielä Helsingin poliisilaitos vastaa valtionjohdon, valtiovierailuiden, suurlähetystöjen, mielenosoitusten ja yleisötilaisuuksien turvallisuudesta sekä toimeenpanee pakkopalaukset. Sen alueella sijaitsevat myös keskeiset valtiolliset ja kaupalliset mediatilat.

Helsingin poliisilaitos tarvitsee edellä mainittujen tehtäviensä tueksi jatkuvasti ajantasaista tietoa. Uusia tiedonhankintavaltuuksia muille tahoille uskottaessa tulee valtuuksia käyttäessä tunnistaa edellä mainitut paikallislaitoksen tiedontarpeet ja turvata informaation välittyminen sille mahdollisimman nopeasti operatiivisen toiminnan tueksi. Näihin asioihin on otettu tarkemmin kantaa lausunnoissa ehdotettuun siviili- ja sotilastiedustelulainsäädäntöön liittyen.

4 Rikostorjunta

Perustuslain 10 §:ään ehdotetaan säädettäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan luottamuksellisen viestiin suojaan voidaan lailla säätää rajoituksia mm. rikosten torjunnassa. Aikaisemmin vastaava peruste ilmaistiin pykälän 3 momentissa termillä "rikosten tutkinnassa".

Rikosten tutkinta voidaan tarkan sanamuodon mukaisesti katsoa tarkoittavan jo tehtyjen rikosten selvittämistä. Rikoksen tutkintana pidetään vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan perustuslain 10 §:n 3 momentissa tar-

koitetussa mielessä kuitenkin myös sellaisia toimenpiteitä, joihin ryhdytään jonkin konkreettisen ja yksilöidyn rikosepäilyn johdosta, vaikka rikos ei vielä olisi ehtinyt toteutuneen teon asteelle. Tiettyjen rikosten luonteesta johtuu myös, että niiden selvittäminen ei ole mahdollista ilman viranomaisten paljastavaa toimintaa.

Ehdotetussa säännöksessä rikosten torjunta käsittäisi perustelujen mukaan rikosten paljastamisen, ennalta estämisen ja selvittämisen. Sanamuodon muuttamista on pidettävä tarkoituksenmukaisena ja välttämättömänä tulkintakäytäntöä selkeyttävänä. Tämän lisäksi sanonnallinen muutos olisi yhdenmukainen ehdotetun uuden siviili- ja sotilastiedustelua koskevassa lainsäädännössä käytetyn terminologian kanssa.

Poliisipäällikkö
Poliisikomentaja

Lasse Aapio

Apulaispoliisipäällikkö

Heikki Kopperoinen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 26.02.2018 klo 14:04. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.